

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa J. S.
przeciwko Najwyższej Izbie Kontroli
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 maja 2015 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu
z dnia 9 stycznia 2014 r., sygn. akt VII Pa 333/13,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego we Wrocławiu na rzecz adwokat M. K. kwotę 1800 zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem zwrotu nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powód J.S. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 9 stycznia 2014 r., w sprawie VII Pa 333/13, zarzucając naruszenie prawa materialnego: a) art. 18^{3c} § 1 i § 3 k.p. - na skutek jego niewłaściwego zastosowania oraz błędnej wykładni i uznania, że norma ta obliguje powoda do wykazania wskazanej w pozwie podstawy dyskryminacyjnej, gdy w rzeczywistości zgodnie z tą normą istotne jest w sprawie wykazanie jakiegokolwiek

kryterium dyskryminującego, „a nadto norma ta obliguje Sąd do precyzyjnego ustalenia stanowczych i jednoznacznych kryteriów ustalania wynagrodzenia pracowników w ramach tzw. „widełek”, kryteriów przydziału kontroli między pracowników NIK oraz jednoznacznych kryteriów „wyceny”, które z tych kontroli są łatwiejsze, a które trudniejsze (co jednoznacznie wynika z treści orzeczenia SN z dnia 12.01.2010 r., I PK 130/09)”; 2 b) art. 6 k.c. w związku z art. 18^{3c} § 1 i § 3 k.p. oraz art. 10 w związku z art. 3 ust. 1 tiret c dyrektywy Rady 2000/78/WE z 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy, na skutek ich rażąco niewłaściwej wykładni i uznania, że to na powódzie ciążył obowiązek wykazania konkretnej podstawy dyskryminacyjnej określonej w pozwie, gdy tymczasem prawidłowa wykładnia powołanej normy wskazuje, iż to pracodawcę obciąża dowód w zakresie stosowanego systemu wynagradzania, a w razie ustalenia, że system ten był nieprzejrzysty - udowodnienia, że zróżnicowanie wynagrodzeń pracowników wynika ze stosowania niedyskryminujących kryteriów; c) art. 94 pkt 9 k.p. oraz art. 94³ § 1 k.p., na skutek ich niewłaściwej wykładni, przez stwierdzenie, że nieprecyzyjne, nieustalone jednoznacznie i subiektywne oceny pracy powoda stanowią dostateczną podstawę do przyznania mu wynagrodzenia w wysokości niższej niż innym pracownikom, gdy tymczasem zgodnie z powołanymi normami prawa, kryteria oceny pracy pracowników powinny być obiektywne i sprawiedliwe, a także naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: a) art. 227 w związku z art. 385 k.p.c., na skutek oddalenia apelacji, pomimo iż Sąd Rejonowy w sposób rażący naruszył normę z art. 227 k.p.c., albowiem nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności sprawy, to jest: nie ustalił jednoznacznych i obiektywnych kryteriów, w ramach których następowało ustalanie wynagrodzenia konkretnego pracownika NIK w ramach dopuszczalnych „widełek”, a także nie zbadał, kto konkretnie i według jakich kryteriów przydzielał konkretne kontrole poszczególnym pracownikom NIK oraz jakie (i czy w ogóle) były obiektywne i jednoznaczne kryteria oceny danych kontroli jako „łatwiejszych” bądź „trudniejszych” oraz opracowanych raportów jako „lepszyc” czy też „gorszych”; b) art. 233 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c., w wyniku oddalenia apelacji, na skutek uznania, iż Sąd Rejonowy prawidłowo oddalił wniosek o przesłuchanie w charakterze świadka J. W.

i Z. Ś., skoro wskazane osoby miały nie mieć wpływu na wynagrodzenie powoda, przy jednoczesnym sprzecznym z tym stwierdzeniem ustaleniu, iż o zasadach przyznawania podwyżek pracownikom NIK w danym roku decydował wyłącznie Prezes NIK; c) art. 233 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c., przez oddalenie apelacji i uznanie ustaleń Sądu Rejonowego za prawidłowe i jasne, gdy tymczasem w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji znalazły się niejasne i nieprecyzyjne stwierdzenia, iż Dyrektor Delegatury oceniał pracę powoda zasadniczo pozytywnie, występując dwukrotnie o awans tego pracownika, a z drugiej strony stwierdzenie, iż praca powoda zawierała pewne braki i błędy, odbiegając rzekomo na niekorzyść od innych pracowników Delegatury i bezkrytyczne podzielenie tych niejasnych i sprzecznych ustaleń przez Sąd Okręgowy.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został tym, że „naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego przez Sąd Okręgowy (i Rejonowy) są rażące, widoczne już po pobieżnej analizie treści akt sprawy, w tym po analizie uzasadnienia wyroku z dnia 09.01.2014 r., co oznacza iż niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona”. Skarżący wskazał, że rażący charakter naruszeń opisany został w treści zarzutów oraz wskazał, że takie sformułowania Sądu Okręgowego jak: „Sąd Rejonowy prawidłowo oddalił wniosek o przesłuchanie świadków J. W. i Z. Ś., skoro wskazane osoby miały nie mieć wpływu na wynagrodzenie powoda”, przy jednoczesnym sprzecznym z tym stwierdzeniem ustaleniu, iż o zasadach przyznawania podwyżek pracownikom NIK w danym roku decydował wyłącznie Prezes NIK; przerzucenie na powoda ciężaru dowodowego w zakresie wykazania wskazanej w pozwie podstawy dyskryminacyjnej, brak ustalenia jednoznacznych i obiektywnych kryteriów oceny wyników pracy pracowników Delegatury NIK oraz jednoznacznych i obiektywnych kryteriów przydziału spraw/kontroli dla tych pracowników i uznaniu za wystarczające subiektywne i niejasne oceny wyrażone w tym zakresie przez świadków stanowi pogwałcenie szeregu podstawowych norm prawa procesowego i materialnego, to jest norm wskazanych w zarzutach. Naruszone zostały przy tym nawet podstawowe zasady procesu, co do ciężaru dowodu, co ma zasadnicze znaczenie dla wyniku sprawy. Tym bardziej, że powód działał w sprawie bez pełnomocnika - w

przeciwieństwie do strony pozwanej.”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda strona pozwana - Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie wniosła o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na brak przesłanek ku temu, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku oddalenie skargi kasacyjnej w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do kwestii oczywistej zasadności skargi, trzeba przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego że przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, w której oczywista zasadność skargi kasacyjnej miałaby polegać na oczywistym naruszeniu przepisów procesowych, gdyż, stosownie do art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., skargę można oprzeć na naruszeniu przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Skarżący więc musi wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), iż kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436).

Wymagań tych skarżący nie spełnił przede wszystkim dlatego, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej nie wskazał przepisów, których oczywiste naruszenie zarzucił Sądowi drugiej instancji. Poza tym gdyby nawet przyjąć, że chodzi o wszystkie postawione zarzuty, to w przypadku kwestii natury procesowej, wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą

podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r. V CSK 11/06 LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., I UK 370/07, LEX nr 785533). Zatem zarzuty, które sprowadzają się do kwestionowania ustaleń faktycznych, że praca powoda zawierała pewne braki i błędy, odbiegające na niekorzyść od innych pracowników Delegatury nie poddają się kontroli kasacyjnej.

Nie sposób też nie dostrzec, że Sąd drugiej instancji nie mógł naruszyć art. 233 k.p.c. w związku z art. 385 k.p.c. „na skutek uznania, iż Sąd Rejonowy prawidłowo oddalił wniosek o przesłuchanie w charakterze świadka J.W. i Z.Ś., skoro wskazane osoby miały nie mieć wpływu na wynagrodzenie powoda, przy jednoczesnym sprzecznym z tym stwierdzeniem ustaleniu, iż o zasadach przyznawania podwyżek pracownikom NIK w danym roku decydował wyłącznie Prezes NIK”. Zacytowana argumentacja nie przystaje do wskazanych przepisów postępowania.

Z kolei art. 227 k.p.c. nie może być podstawą skutecznego zarzutu kasacyjnego, bez równoczesnego powołania uchybienia innym przepisom postępowania, istotnym dla podejmowania decyzji dowodowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., I CSK 237/10, LEX nr 784978; z dnia 6 października 2009 r., II UK 47/09, LEX nr 559955; z dnia 12 lutego 2009 r., III CSK 272/08, LEX nr 520039 czy postanowienie z dnia 9 września 2011 r., LEX nr 1043961). Takim zaś przepisem nie jest art. 385 k.p.c.

Jeśli zaś chodzi o zarzuty naruszenia prawa materialnego, to zarzut naruszenia art. 94 pkt 9 k.p. skarżący opiera na stwierdzeniu, że oceny pracy powoda stanowiące podstawę do przyznania mu wynagrodzenia w wysokości niższej niż innym pracownikom były „nieprecyzyjne, nieustalone jednoznacznie i subiektywne”, co nie wynika z podstawy faktycznej wyroku. Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Niedopuszczalne powoływanie argumentów polegających na wskazywaniu okoliczności faktycznych niepotwierdzonych

podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku nie może zatem wywołać zamierzonego przez skarżącego skutku. Natomiast art. 94³ § 1 k.p. nie dotyczy dyskryminacji w zatrudnieniu, stanowi natomiast, że pracodawca jest obowiązany przeciwdziałać mobbingowi.

Odnośnie do zarzutu naruszenia art. 18^{3c} § 1 i § 3 k.p. „na skutek jego niewłaściwego zastosowania oraz błędnej wykładni i uznania, że norma ta obliuguje powoda do wykazania wskazanej w pozwie podstawy dyskryminacyjnej, w sytuacji gdy w rzeczywistości zgodnie z tą normą istotne jest w sprawie wykazanie jakiegokolwiek kryterium dyskryminującego” podkreślić należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że w sporach, w których pracownik wywodzi swoje roszczenia z faktu naruszenia wobec niego zakazu dyskryminacji, spoczywa na nim obowiązek przytoczenia takich okoliczności faktycznych, które uprawdopodobnią nie tylko to, że jest lub był wynagradzany mniej korzystnie od innych pracowników wykonujących pracę jednakową lub jednakowej wartości (art. 18^{3b} § 1 w związku z art. 18^{3c} § 1 pkt 2 k.p.), ale i to, że to zróżnicowanie spowodowane jest lub było niedozwoloną przyczyną (art. 18^{3b} § 1 pkt 2 w związku z art. 18^{3a} § 1 k.p.). Dopiero w razie uprawdopodobnienia obu tych okoliczności na pracodawcę przechodzi ciężar wykazania (udowodnienia), że to nierówne traktowanie - jeżeli faktycznie nastąpiło - było obiektywnie usprawiedliwione i nie wynikało z przyczyn pozwalających na przypisanie mu działania dyskryminującego pracownika (por. między innymi wyroki z dnia 4 czerwca 2008 r., II PK 292/07, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 259; z dnia 7 grudnia 2011 r., II PK 77/11, Monitor Prawa Pracy 2012 nr 3, s. 149-152; z dnia 18 kwietnia 2012 r., II PK 196/11, LEX nr 1212811; z dnia 10 maja 2012 r., II PK 227/11, LEX nr 212057 i powołane w nich orzeczenia). W rezultacie więc Sądowi drugiej instancji nie można zarzucić oczywistego naruszenia art. 6 k.c. w związku z art. 18^{3c} § 1 i § 3 k.p. oraz art. 10 w związku z art. 3 ust. 1 tiret c dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy, skoro stwierdził on, że, po pierwsze, zróżnicowanie sytuacji płacowej powoda w stosunku do innych porównywalnych pracowników było uzasadnione tym, że jego zdolności kontrolerskie były mniejsze niż pozostałych, mimo jego sumienności i zaangażowania. „Nadto sporządzana przez niego

dokumentacja związana z przeprowadzanymi kontrolami wymagała dużego zaangażowania doradcy zarówno w kwestie redakcyjne jak i merytoryczne, aby mogła być wykorzystana w dalszych czynnościach. Z tego względu powodowi przydzielano kontrole o mniejszym stopniu trudności i skomplikowania niż innym pracownikom Delegatury. Powód nie spełniał oczekiwań pracodawcy co do jakości wykonywanej przez niego pracy, mimo doświadczenia i stażu. Na stanowisko strony pozwanej w tym zakresie wskazywały oceny okresowe powoda, z których ostatnia była wyłącznie zadowolająca”. Po drugie, Sąd wskazał, że „Powód nie uprawdopodobnił więc, że istniała przyczyna zróżnicowania jego wynagrodzenia o charakterze dyskryminacyjnym”.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 19 i § 6 pkt 5 w związku z § 12 ust. 1 pkt 2 w związku z § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461).